

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Hæc instantia secundum ordinem obiectorum inter se assignanda sunt. c.
5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

quod de antecessione durationis nequit intelligi, siquidem duratione prior est electio, quæ æterna est, iustificatione, quæ est temporalis: loquitur enim August. de electione in diuina præscientia, vt disp. 89. cap. 6. ostendemus, ergo ex sententia illius iustificatio in diuina præsentia est ante electionem ordine non durationis, sed rationis, & quasi causalitatis. Deinde hunc modum loquendi, *Deus hoc voluit ex illo, &c. Deus elegit aliquem ad regnum celorum ex meritis*, referemus ex August. infra disp. 89. cap. 9.

Clarissimum
Prosperi te-
simonium.

12.

Sed clarissime eundem ordinem prioris, & posterioris expressit Prosper in Epist. ad Aug. quæ est ante libros de prædestinatione Sanctorum versus finem, vbi petas ab Aug. vt explicet, qualiter propositum Dei iustificandi, ex præscientia meritorum non potuerit oriri, sed potius contra, ex proposito iustificandi præscientia meritorum, inquit, *An vero vniformiter licet diuisi præscientia à proposito, temporalis distinctione non possit, ordine tamen vnum aliud supponat, quia scilicet ex eo Deus præsit bona merita, quia propositum habuit ea tribuendi*. Cum dicit præsentiam meritorum à proposito iustificandi distinctione temporalis distingui non posse, intelligit nullam inter ea antecessorem durationis intercedere, hæc enim est temporalis distinctio, nam quæ tempore distinguuntur, duratione etiam diuisa sunt: cum vero ait, ordine vnum aliud supponere, plane intelligit eorum, quæ in præscientia simul sunt, ordine considerationis vnum aliud præcedere, quo pacto asserit ex proposito iustificandi ortum habuisse præscientiam meritorum, eo quod merita ex ipsa iustificationis gratia, tanquam ex causa futura erant.

CAPVT. IIII.

In modo distinguendi, & ordinandi instantia rationis in diuino decreto varie sentiunt auctores.

13.

Variant tamen recentiores Theologi, qui passim de his instantibus rationis disputant, in constituenda regula, qua ordo prioris & posterioris in diuina præscientia, & decreto assignari debeat.

Scoti sententia.

Scot. in 3. d. 7. q. 3. & d. 19. q. 1. sumendum putat hunc ordinem in Dei decreto, instat humanæ consultationis ordinate, in quo optime sensit, sed subdit tunc aliquem ordinate procedere in consultatione, quoties post voluntatem finis ea decernit, & vult, quæ sunt magis propinqua fini: intelligit autem propinquiora dignitate, & inde probet, Deum post amorem sui, proxime voluisse Filij sui carnationem, quia inter cetera creata diuine bonitati propinquior est: ac proinde, si prior fuit in diuino decreto, Christum alias venturum, etiam si Adamus non peccaret.

Reijcitur.

Verum præterquam quod eius conclusio est contra manifesta Patrum, & Scripturæ testimonia, nec quidquam diuinam bonitatem commendat, vt auctores sententiæ illius autumant; quinimo charitatem Dei erga genus humanum multum extenuat; fundamentum, cui Scotus innititur, & ex quo generalem videtur regulam deducere, firmum non est. Nam, vt 3. part. quæst. 1. art. 3. dicemus, ordo in consultatione mediorum circa aliquem finem, non debet assignari ratione dignitatis, qua vnum medium magis assimilatur, & appropinquat fini, sed secundum ordinem causa-

Ordo consultationis non est dignitatis, sed causalitatis.

14. licatis, quo medium conducit ad finem. Alius enim est ordo intentionis, seu consultationis, alius vero executionis; atque primum in intentione, vltimum est in executione, & contra; disp. 89. cap. 7. & 1. 2. q. 1. art. 2. dicemus. Sed in executione, verbi causa vt aliquis sanetur, sic procedimus, vt prius querantur simplicia, deinde ex illis pharmacum componatur, postea sumatur ab ægro, tandem sanetur. In consultatione igitur contra procedendum est: nam post voluntatem medicus in consultationem, & in ea primum eligitur tale pharmacum, & si fieri decernitur, deinde statuitur, vt componatur à tali pharmacopola, tandem vt querantur in tali loco simplicia, vel ipsi pharmacopola querenda relinquuntur. Sic in constructione domus, & in omni negotio peragendo, consultatio ordinate incipit ab eo medio, vbi executio finitur, & definit in eo, ex quo executio initium sumit. Ergo locus prioris non secundum nobilitatem obiectorum, sed secundum propinquitatem causalitatis ad finem ita assignari debet, vt quod propinquius ad finem consecutionem operatur, prius sit in consultatione, & posterius in executione. Quamvis igitur incarnatio Christi propinquior sit bonitati Dei dignitate; quia tamen non fuit propinquior causalitate, vt in 3. part. quæst. 1. art. 3. probabitur, non sequitur, Deum, qui ordinate vult, ante omnia decreuisse futurarum incarnationem: imo si quid momenti haberet ratio Scoti, probaret etiam Deum non potuisse decernere incarnationem simpliciter, & aliquo modo post peccatum, quod est absurdum. Sed contra Scotum nunc dicta iustificiant.

Caiet. a. vero 3. p. q. 1. artic. 3. tres constituit ordines rerum in Dei decreto; primum naturæ, secundum gratiæ, & tertium vnionis hypostaticæ: sed, vt eo loco ostendemus, hæc regula Caiet. multam continet contradictionem. Primum quia multa naturalia inuoluuntur in consultatione prædestinationis. Tum etiam peccatum cruci- gentium Christum ponitur à Caiet. in ordine naturæ, & tamen supponit necessario vnionem hypostaticam. Ad hæc omnia, quæ sunt ordinis naturalis, non habent ordinem cum ijs, quæ sunt ordinis gratiæ; esse enim tot pisces in mari, tot bestias in terra, omnino accidentarium est, & comitanter se habet cum ordine gratiæ; ergo non sunt in primo loco diuinæ consultationis necessarii ponenda; sed ipsa per se suum ordinem diuersum constituent. De his tamen latius eo loco.

CAPVT. V.

Hæc instantia secundum ordinem obiectorum inter se assignanda sunt.

MEA igitur sententia, solum debet ordo assignari ex parte obiectorum, vt quæ inter se ordinem habent causalitatis, comparata cū diuina consultatione, in ea etiam ordinem constituent, & instantia prioris, & posterioris, seruata semper regula, quam prædiximus; nempe ordinem executionis contrarium esse debere in consultatione, & intentione, vt ita ex eo Deus dicatur velle vnum prius, quam aliud, quia re ipsa vnum est propter aliud, vel ad aliud. Sed, vt recte hunc ordinem constituamus, obseruādū est, inter creata obiecta tribus modis posse vnum alteri comparari, iuxta quos

tres modos regulę magis peculiares assignari pos-
sunt. Primo modo comparatur subiectum for-
mę, quę debet recipere : non loquor de subie-
cto, quę est materia prima, & pars essentialis com-
positi, sed de subiecto, quod est totum quoddam
compositum, vt homine, & de forma accidentaria,
vt de gratia & gloria: sic autem necessario in in-
tentione dei prius debet esse subiectum, quā forma,
quare prior erit voluntas producendi hominem,
quam ipsum iustificari: & in executione similiter:
& hæc sit prima regula. Impossibile enim est vel-
le, aut decernere dare gratiam Petro, nisi iam Pe-
trus futurus intelligatur. Nam cum gratia essen-
tialiter Petrum supponat, non potest non in de-
creto gratia Petrus includi. Neque enim intel-
ligimus prius deum decreuisse, gratiā secundum
se abstractam à subiecto producere: esset enim in-
epta definitio: cum neque inter homines id vn-
quam contingat. Similiter non prius decreuit
vniōnem hypostaticam in intentione, quam hanc
naturam humanam, quę erat assumenda, produ-
cere. Namque vniō facienda, supponit necessario
etiam conceptu & cogitatione illud, cui est faci-
enda: ergo falluntur recentiores, qui putant non
prius decreuisse Deum producere Petrum, verbi
causā, quam ipsum prædestinasse gratia sua: nec
prius decreuisse producere humanitatem Christi,
quam ipsam vnire verbo: sed potius contra, ex eo
illa produxisse, quod decreuit ipsam vnire. Vnde
etiam sequeretur, prius decreuisse ipsam humani-
tatem vnire, quam producere, & Petrum verbi cau-
sā glorificare, & gratia sua iustificare, quam ipsum
producere, quod manifestam implicat contradi-
ctionem. Nam qui potest aliquid velle facere ho-
minem iustum, aut ipsum deificare, quem non-
dum producere decreuit? Satis esset, si dicerent,
non prius deum decreuisse hominem producere,
quam ipsum glorificare, & iustificare, nec prius
humanitatem Christi facere, quam ipsam vnire.

Quare si placet aliō modo hæc instantia dispo-
nere, dicendum est, inter formas accidentarias ip-
sius subiecti quandam esse veluti finem aliarum,
sicuti in homine gloria est finis, ad cuius conse-
quutionem indiget homo alia forma, aut medio,
sic etiam in natura humana Christi vniō erat vel-
uti finis, cetera vt media, dicendum igitur est, sal-
tem simul decreuisse Deum fore subiectum, cum
tali forma, quę est quasi finis illius; deinde alias
formas, quę sunt veluti media circa ipsum homi-
nem de finis: verbi causā, prius voluisse condere
hominem ad gloriam, deinde voluisse præbere
media ad iustificationem. Sic etiam prius decre-
uisse ex fine redemptionis, quem volebat, produ-
cere naturam humanam in verbo, vt eam vnirēt,
deinde præparasse media, & alias formas, quę ef-
ficerent quasi in ornamentum illius.

Porto autem non prius deum decreuisse for-
mam, quę habet rationem finis, quam subiectum,
probatum est supra; & confirmari etiam potest:
quia eodem actu amoris vult Deus gloriam ho-
mini, in quo amore gloria est res concepta, ho-
mo autem est cui concupiscitur: impossibile autem
est velle gloriam sine eo, cui illa desideratur:
ergo non potest esse volita sine subiecto. Idem de
vniōne, & de reliquis formis, quas deus decreuit
dare alicui subiecto. Ceterum non prius decre-
uisse subiectum fore, quam formam, quę habet
rationem finis, constat, quia subiectum non voluit

fieri, nisi ad illum finem, & vt talem consequeretur
effectum: ergo nonquam ante voluntatem finis
fieri decreuit, sed simul.

Est autem valde obseruandum, subiectum quod
dicitur factum ad aliquam perfectionem, quę est
quasi finis illius, non habere rationem medię re-
spectu illius, & ita nō esse posterius tali forma, sed
esse finem Cui, formam autem esse finem Cuius
gratia, qui autem consultat, simul habet actum cir-
ca finem Cui, & circa finem Cuius gratia: hoc est
circa perfectionem, quam desiderat, quę est veluti
finis Cuius gratia, & bonum concupitum, & circa
subiectum, quod est finis, cui illa perfectio deside-
ratur: & ita simul deus vult homini gloriam, &
decernit ipsum ad gloriam producere: quamuis
circa ipsius existentiam sit voluntas efficax, circa
gloriam vero sit solum simplex. Quia cum hominē
fecerit ad hoc, vt gloriam consequeretur, ex hoc
sine ipsum esse vult. Et de Christi humanitate
similiter philosophandum est: nisi quod hu-
manitas etiam ex alio vteriori fine vnita fuit, vt
suo loco dicemus. nempe vt redimeret genus hu-
manum, quo sine supposito, statim simul deus creuit
deus tanquam idoneum medium, simul humani-
tatem coniunctam verbo producere, vt facis facere
posset: nunquam tamen dicendum est, prius defi-
nitam esse gloriam, quam hominem; aut vniō-
nem cum verbo, quam humanitatem.

Sed ex regula illa, quam paulo ante posuimus,
Prius in executione, posterius est in intentione, & contra.
aliqui sic argunt. In executione prius ordine sal-
tem causalitatis producit natura assumenda,
quam assumatur, atque Petrus, qui glorificandus
est, & iustificandus est, quam iustificetur, & glori-
ficetur: ergo in intentione dei prius est decretum
glorificandi, iustificandi, & vniendi, & ex illo na-
tura, quę glorificanda, iustificanda, & vnienda est,
producit. Respondeo in primis, si argumentum
alienius momenti esset, probaret etiam Deum
prius decreuisse aliquem hominem iustificare,
glorificare, aut humanitatem verbo venire, quam
producere, quod est manifeste absurdum. Quis
enim decerneret glorificare, aut iustificare homi-
nem, antequam futurum esse videat: vel ipsum
forte velle? gratiæ enim productio essentialiter
supponit subiectum, vt prædictum est.

Deinde dico, regulam illam solum obtinere
locum in dispositione mediorum respectu finis,
quę ad finis consecutionem re ipsa conferunt, aut
per modum causę efficientis, seu dispositionis, aut
per modum meriti, cuius causalitas ad efficientem
reducitur. Ergo in dispositione mediorum ad fi-
nem hic ordo, & series seruat, vt primū in exe-
cutione sit postremum in consultatione, seu in-
tentione: & contra, primum in intentione sit po-
stremum in executione. Subiectum autem respec-
tu accidentium, & eorum, quę Deus in eo facere
decreuit, vt respectu glorificationis, iustificatio-
nis, vniōnis, atque similibus non habet rationem
medię, neque physici, neque moralis, neque effi-
cientis, nec meritorij: frustra igitur ex eo, quod
subiectum in executione prius producit, colli-
gunt aduersarij, in consultatione, & intentione
debere esse posterius. Quare vniuersa, quę circa
subiectum aliquod fieri à Deo decernuntur, in in-
tentione dei, & voluntatis diuinę dispositione,
ordine quodam supponunt subiectum ipsum cir-
ca quod faciendi sunt:

Secundo

Secunda regula.
De medijs
moralibus
respectu sui
finis.

Secundo una res creata alteri comparatur tanquam medium ad consecrationem illius, sed medium potest esse morale per modum meriti; & in hoc casu sit hæc secunda regula. Tamen in intentione Dei sit prius id, cui merita nostra comparantur per modum medijs: nihilominus non est prius in intentione peculiari, & efficaci, quam prævideantur merita: sed in intentione quadam simplicis complacite, & inefficaci, qua placet Deo, quemlibet hominem consequi suis meritis id, quod omnibus, ut finem proponit. Hoc latissime confirmandum est, & demonstrandum disput. 89. cap. 68. & 10. ideo maiori probatione hic superfedendum est. Determinata vero voluntate & efficaci Deus dicitur elegisse in sua præscientia merita gratiæ ad regnum celorum, ut sæpe ait Augustinus in tempore aliquid dicitur ex meritis dari, dicitur ab eodem etiam Augustinus ex meritis à Deo fuisse definitum, ut ibidem videbimus. Quocirca neque unquam Deus decrevit aliquem vocare, iustificare, & glorificare voluntate efficaci, nisi præiis meritis Christi, virtute quorum in tempore eum vocaturus, iustificaturus, & glorificaturus erat, alioquin prius decrevisset Petrum glorificasset, quam vidisset merita Christi, & ipsum Christum prædestinasset, quod est absurdum.

Ratio vero à priori unica modo sufficiat, quia id, quod datur propter aliud, tanquam propter meritum, datur intuitu illius, sicut in humanis etiam videmus: nam si absolute ex se aliquis daret, non aspiciens merita, non daret ex meritis, ergo cum donatio in tempore fiat intuitu meritorum, in æternitate voluntas dandi non potest esse ex se absoluta, sed intuitu etiam meritorum, ut in ea disput. 89. latius ostendimus: & ideo Deus dicitur in æternitate elegisse merita gratiæ, quia intuitu illorum præparavit coronam gloriæ.

Tertio unum alteri comparatur tanquam causa physica illius, propter quod esse dicitur, omnis enim causa propter suum effectum videtur esse: sed ut regula instantium circa hæc constituamus, distinguendum est. Aut enim effectus alicuius causæ physica pendet ex libero arbitrio, aut est omnino naturalis: exemplum prioris: datur vocatio Dei, ut homo respondeat: hic enim est effectus vocationis physicus, hoc est, non per modum meriti, sed pendens ab arbitrio: in his ergo statuitur tertia regula: quamvis effectus, ad quem causa ordinatur per modum finis, debeat esse prior in intentione, quia est posterior in executione: tamen non est prior in intentione efficaci, & omnino determinata, sed simplicitantum affectu complacite, qui non sit efficax. Verbi causa, non prius efficaciter Deus decrevit, Petrum responsurum vocationi, & consensurum gratiæ, quam ipsum vocare, sic enim sine illo decrederet consensum voluntatis, qui sine illo nequit fieri potest; sed ex voluntate, qua placet Deo in uniuersum, ut quique respondeat gratiæ, ut iustificetur, & ut obsequet legem, ipsum decrevit hac, aut illa gratia præuenire: præuisa autem præparatione illa vocationis, & gratiæ, decrevit, cum ipso, prout vidit eum inclinatum, concurrere; ut ita integram seruaret arbitrij libertatem. Hoc autem est nobis ex professo probandum disput. 90. ideo nunc dicta sufficiant.

Contra vero ubi effectus est omnino naturalis,

prius potest esse in intentione voluntate efficaci (& hæc sit vltima regula) velati cum voluit Deus esse pluuiam, ut esset abundantia frumenti, possumus dicere prius in intentione fuisse abundantiam frumenti, quam pluuiam, & contra vero in executione, prior est pluuiam, quam copia frumenti. Effectus enim ille est veluti medium magis propinquum fini, quem Deus vult, quam ipsa pluuiam. Patet igitur, quomodo sint ordinanda instantia diuinæ voluntatis in decernendis rebus futuris, ubi autem ipsa non est aliqua effectuum connexio, in diuina voluntate nullum ordinem habent, ut statim patebit.

CAPVT VI.

Ex sola Dei voluntate sine connexionem rerum inter se non debent instantia ordinari.

Sunt potro nonnulli recentiores, qui cum voluntatem putent, instantia distinguenda simul, & ordinanda esse secundum obiectionem, & rerum connexionem inter se, quando videlicet unum re ipsa refertur ad aliud, addunt tamen assignari etiam posse ordinem instantium ex solo ordine, quem res habent à diuina voluntate, potest enim (inquiunt) Deus libertate sua unum in aliud ordinare, etiam si re ipsa ad illud non referatur, ergo secundum illam ordinationem, quam res fortuitur à diuina voluntate, possunt etiam in decreto Dei instantia ordinari. Addunt alij, Deum ita velle aliquem finem per aliqua media, ut possit voluntatem suam adstringere, sicut placuerit, alicui medio, etiam si re ipsa finis non necessario pendeat à tali medio. Afferunt etiam, tunc Deum non prius velle finem, quam illud medium, quare si non esset futurum tale medium, non esse futurum finem, quia decretum circa finem Deus coarctauit tali medio. Veluti cum quis decrevit ire Toletum, sed non nisi in curru: deficiente illo, non ibit. Cum aliquo voluntas finis, quæ prior est voluntate mediorum, non tollatur ablata voluntate medij, cum vero loquor de fine, idem intelligo de medio aliquo, propter quod alia media esse dicuntur.

Cæterum semper eodem modo dicendum est, ordinem instantium in diuina voluntate ex ordine rerum inter se esse sumendum, & inde etiam ordinationem diuinæ voluntatis coniiciendam esse. Nam sine mutatione rerum inter se, non possumus varias ordinationes diuinæ voluntatis concedere, aut colligere. Supponamus enim, exempli causa, meritum Christi impetrasse, & obtinuisse nobis gloriam, eo quod de facto pro nobis obtulit passionem, ac proinde iuxta regulam secundam superioris cap. traditam, Deum præuidisse meritum Christi, & intuitu illius dedisse nobis gratiam, ex quo talem ordinem assignamus, ut prius fuerit præstisum Christi meritum, deinde fuerit decretum dandi gratiam, rebus quidem eodem modo perseverantibus, hoc est, si Christus pro nobis offerret se, & Deus de facto daret gratiam, non possemus dicere, non dedisse intuitu meritorum, sed absolute ex sua voluntate, quia ut diceremus, mutari, aut variari oportere esse variationem in ipso, aut in rebus. In ipsum vero nulla cadere potest, nunc enim supponimus decretum liberum voluntatis Dei non esse actum libere elicito à Deo, qui posset adesse, & non ad esse ab æterno, ut disput. 79. cap. 2. probatum est, ergo ex parte Dei nulla

Tertia regula
de causa physica
effectus
liberi.